

การวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพและการหนีไป จากเสรีภาพในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา ตามแนวคิดของอีริก ฟรอมม์*

ดร.ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพและการหนีไปจากเสรีภาพในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญซึ่งเป็นนักเรียนน้องใหม่ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และนักเรียนรุ่นพี่ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ในสถานศึกษาแห่งหนึ่งของประเทศไทยจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยการตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษาแห่งนี้ นักเรียนมีรูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพทั้ง 2 ชนิด คือ การใช้เสรีภาพและการหนีไปจากเสรีภาพ ซึ่งในรายละเอียดพบว่า ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ที่เป็นกิจกรรมสันตนาการและการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ ทั้งนักเรียนรุ่นน้องและรุ่นพี่ จะใช้เสรีภาพของตนเองในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานและยิ้มแย้มแจ่มใส ขณะที่ในกิจกรรมการประชุมเชียร์ การรายงานตัว และการจัดแถวเพื่อฝึกระเบียบวินัย ความอดทน และความสามัคคี นักเรียนจะตัดสินใจหนีไปจากเสรีภาพ (Escape from Freedom) โดยที่ส่วนหนึ่งจะหันเข้าหาบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยม (Authoritarianism)

* เป็นผลงานจากการประชุมและนำเสนอผลงานวิชาการ เทคโนโลยีภาคใต้วิจัย “สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2554

** อาจารย์ประจำหมวดวิชาสังคมศาสตร์ สำนักวิชาพื้นฐาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร จังหวัดชุมพร

กล่าวคือ นักศึกษารุ่นพี่ โดยเฉพาะกลุ่มที่รับบทบาทหน้าที่เป็น “วิวกเกอร์หรือคอมแบ์ท” จะแสดงบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแง่ของผู้กระทำ (Sadistic) ในขณะที่นักศึกษาน้องใหม่ชั้นปีที่ 1 บางส่วนจะมีบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแง่ของผู้ถูกกระทำ (Masochistic) แต่นักศึกษาน้องใหม่ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ จะเลือกใช้ชีวิตการหนีไปจากเสรีภาพด้วยการทำตัวเป็นหุ่นยนต์ (Automation) อย่างไรก็ดี ในสถานศึกษาแห่งนี้ ไม่พบนักศึกษาที่หนีไปจากเสรีภาพด้วยวิธีการในลักษณะการทำลาย (Destructiveness)

คำสำคัญ : เสรีภาพ การหนีไปจากเสรีภาพ กิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ อีริก ฟรอมม์

The Analysis of Decision Types on Using and Escaping from Freedom in the Freshy Welcome Activities in Academic Institution According to Erich Fromm's Concept*

Dr.Phaiboon Phowungprasit **

Abstract

The objective of this research was to study the decision types on using and escaping from freedom in the freshy welcome activity in academic institution. The researcher chose the qualitative method as the way of collecting data. The observation and in-depth interview technique were used with the key-informants who were the freshy in the first year of bachelor degree and the group of the second, the third, and the fourth year students in one academic institution in Thailand. The analytical induction was used for analysis the phenomenon that occurred during the step of data collecting. The research finding was as follow. On the freshy welcome activity in this academic institution, the students had both decision types of using and escaping from freedom. In details, this study found that on the freshy welcome activities which were the recreational activity and the public service activity, both the freshy and the other students used their freedom to participate on these activities with happiness and joyfulness. On the other hands; as in the training of singing and cheering activity, the training of self presentation to another activity, and the training of doing the line of troops activity for enhancing skills of order, discipline, patience, and harmonious, the students decided to escape from freedom on all of

* The Work from Meetings and Presentations Scholarly Works Research of Southern Technology "Interdisciplinary for Sustainable Development" January 21, 2011

** Lecturer, Division of Social Science, Department of Foundational Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Chumphon Campus, Chumphon Province.

บทนำ

ข่าวสำคัญที่หนังสือพิมพ์รายงานในช่วงเปิดภาคการศึกษาใหม่ของแต่ละปี การศึกษา เกือบจะทั้งหมดมักจะเป็นข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุและ/หรือการใช้ความรุนแรงของนักเรียนรุ่นพี่ที่กระทำต่อนักศึกษารุ่นน้องที่เข้ามาเป็นน้องใหม่ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษาแห่งนั้น ดังมีตัวอย่างของพาดหัวข่าว คือ “ลามก-รุนแรง-เมา!! ‘รับน้อง’ ปีนี้ก็มีปัญหา??” (เดลินิวส์, 2 มิ.ย. 2549), “รับน้องโหด” (เดลินิวส์, 17 มิ.ย. 2550), “รุ่นพี่เสวมอบตัว ยันไม่บังคับรุ่นน้อง มอบตัวแล้ว 3 คน นศ.รุ่นพี่รับน้องใหม่พิเรนทร์ ใช้สเปรย์พ่นก่อนจุดไฟเผากลางหลังจนพุงพอง” (ไทยรัฐ, 13 มิ.ย. 2551), “XXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) รับน้องถึงตาย พ่อแจ้งตำรวจเล่นงาน ลูกถูกบังคับโหม่งพื้น” (ไทยรัฐ, 16 ก.ค. 2551) “ ‘เหยื่อ’ รุ่นพี่ XXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) โพล่อีก แฉรับน้องโหดอ่วม พ่อน้องแชมป์จับ พ่อนักศึกษาหนุ่ม XXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) เหยื่อรับน้องโหดโร่แจ้งความให้ตำรวจตามลากคอรุ่นพี่ ซาคิสต์มาดำเนินคดีแล้ว” (ไทยรัฐ, 17 ก.ค. 2551), “สอบ 30 นศ. XXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) รับน้องโหด” (ไทยรัฐ, 18 ก.ค. 2551), “รับน้องดับ! ที่แท้กระที่บ มีสาเหตุเคยเรียน ‘ช่างกล’ คู่อริเก่า” (ไทยรัฐ, 19 ก.ค.

2551), และ “สรุปที่ผิด้รับน้องโหด สอบวินัย 5 ผู้บริหารXXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) ม.XXX (ชื่อสถานศึกษาแห่งหนึ่ง) ก็โล้รับน้องใหม่หนักบังคับร้องเพลง! เครียดเป็นลมชักห้ามส่งรพ.กว่า60” (ไทยรัฐ, 12 มิ.ย. 2552),

ข่าวทั้งหมดที่น่าเสนอข้างต้นนี้ ล้วนเป็นปรากฏการณ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างน้อยใน 2 กลุ่ม ที่อยู่ร่วมกันในสังคมเล็กๆ ที่เรียกว่าสถานศึกษา โดยที่รูปแบบของปฏิสัมพันธ์นี้ล้วนอยู่บนกระบวนการเดียวกันของกิจกรรมนักศึกษาที่เรียกกันว่า “การต้อนรับน้องใหม่” ที่จัดให้มีขึ้นในสถานศึกษานั้นๆ อย่างไรก็ดี หากพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว ก็คือ รูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งมีทางเลือกที่เป็นไปได้อยู่ 2 แนวทาง คือ การใช้เสรีภาพของตนเองในทางที่สร้างสรรค์หรือการหนีไปจากเสรีภาพที่มีอยู่นั้น แต่ข้อสังเกตจากเนื้อความของข่าวข้างต้น ซึ่งเป็นข่าวส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษาในสังคมไทย มักจะเป็นทางเลือกอย่างหลังนี้เสียมากกว่า อย่างไรก็ดี ทางเลือกอย่างแรกก็อาจจะพบเห็นได้บ้างบนหน้าหนังสือพิมพ์ แม้ว่าจะมีความถี่ที่น้อยมากก็ตาม แต่การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ก็นิยมที่จะนำเสนอข่าวในอย่างหลังนี้มากกว่า

รูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพดังกล่าวของนักศึกษา สามารถอธิบายได้ด้วยแนวความคิดทางจิตวิทยาการเมืองของ Erich Fromm (1941) ในหนังสือที่มีชื่อว่า *Escape from Freedom* ที่มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ มนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่เกิดมาและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเสรีภาพเป็นของตนเอง แต่เมื่อแต่ละคนได้เผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ จะมีบางคนที่สามารถใช้เสรีภาพของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่บางคนกลับยินยอมที่จะละทิ้งเสรีภาพของตนเองไปแอบอิงอยู่กับอำนาจภายนอกหรือความเป็นเผด็จการในทุกรูปแบบ ดังนั้น การหนีไปจากเสรีภาพ จึงเป็นความกังวลของมนุษย์และทางออกที่ผิดพลาด โดยการหันเข้าหาเผด็จการหรือการยอมสูญเสียอิสรภาพโดยการทำตัวเป็นเพียงเล็กๆ ในเครื่องจักร (สมบัติ พิศพะอาด, 2530 : xii) หรือเหมือนกับหุ่นยนต์เพราะไม่มีเสรีภาพเป็นของตนเอง ซึ่ง Fromm (1941 : viii) ได้ให้คำอธิบายในประเด็นนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า แม้เสรีภาพจะทำให้คนเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระและมีเหตุผล แต่ในขณะเดียวกันเสรีภาพก็ทำให้เขารู้สึกโดดเดี่ยว กระวนกระวายใจ และรู้สึกว่าไร้พลังกำลังได้ ดังนั้น บุคคลจึงมีทางเลือกอยู่ 2 ทาง คือ การหนีไปจากเสรีภาพที่มีอยู่ไปสู่การพึ่งพิงสิ่งอื่นและยอมก้มหัว

ให้กับสิ่งนั้น หรือก้าวไปสู่การใช้เสรีภาพทางบวกอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้เป็นคนที่มีความเป็นปัจเจกบุคคลและลักษณะของความเป็นตัวของตัวเองดังปรากฏในงานเขียนของ Fromm คือ

“...Freedom, though it has brought him independence and rationality, has made him isolated and, thereby, anxious and powerless. This isolation is unbearable and the alternatives he is confronted with are either to escape from the burden of this freedom into new dependencies and submission, or to advance to the full realization of positive freedom which is based upon the uniqueness and individuality of man...”

อย่างไรก็ดี Fromm (1941 : 136-206) ได้นำเสนอรูปแบบของการหนีไปจากเสรีภาพไว้เป็น 3 ประเภท คือ การหันเข้าสู่บุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยม (Authoritarianism) การทำลายล้าง (Destructiveness) และการทำตัวเป็นหุ่นยนต์ (Automation Conformity) กล่าวคือ การหันเข้าสู่บุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยม (Authoritarianism) คือ การที่บุคคลต้องการละทิ้งความเป็นอิสระ ละทิ้งตัวตนแล้วเอาตนเองเข้าไปหลอมรวมเข้ากับคนบางคนหรือสิ่งภายนอกบางสิ่ง เพื่อให้ตนเองมี

อำนาจหรือความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบนี้ก็คือ การที่คนเราต้องการอยู่ใต้อำนาจหรือต้องการมีอำนาจเหนือคนอื่น อันเรียกได้ว่าเป็นความต้องการแบบมาโซคิสต์ (Masochistic) และความต้องการแบบซาดีคิสต์ (Sadistic) นั่นเอง (Fromm, 1941: 141-179)

บุคคลที่มีความต้องการแบบมาโซคิสต์จะมีลักษณะที่รู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย ไร้กำลัง เป็นผู้ที่ไม่มีค่าอะไร คนพวกนี้จะมีแนวโน้มที่จะดูถูกตนเอง ทำให้ตนเองอ่อนแอ ไม่ต้องการจะเอาชนะไม่ว่าจะในเรื่องอะไรก็ตาม ในขณะที่พวกเขาต้องการที่จะพึ่งพิงพลังอำนาจที่อยู่ภายนอกตนเอง เช่น การพึ่งพิงผู้อื่น พึ่งพิงสถาบันต่างๆ หรือพึ่งพิงธรรมชาติ ไม่ต้องการทำอะไรตามที่ตนเองต้องการ แต่จะยอมก้มหัวให้กับคำสั่ง หรือพลังอำนาจที่อยู่ภายนอกนั้นๆ บุคลิกภาพแบบมาโซคิสต์นี้อาจจะแสดงออกมาในรูปแบบของการตำหนิตัวเอง (Self-accusation) การวิพากษ์วิจารณ์ตนเองอย่างรุนแรง (Self-criticism) หรือการชอบชมเชยตนเองด้วยพิธีกรรมและความคิดที่แปลกประหลาดในรูปแบบต่างๆ (Compulsory Rites and Thoughts) (Fromm, 1941: 142-143)

ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีความต้องการแบบซาดีคิสต์ จะมีลักษณะที่ต้องการอยากจะมีอำนาจบังคับคนอื่นอย่างเด็ดขาด อยากทำให้คนอื่นมีสภาพเป็นเหมือนลูกไก่

ในกำมือ ต้องการที่จะปกครองคนอื่นอย่างเบ็ดเสร็จ อยากทำตัวเองให้เป็นเหมือนกับพระเจ้า และอยากจะทำกับผู้อื่นอย่างไรก็ได้ตามแต่ที่ตนเองต้องการ ซึ่งอาจจะแสดงออกด้วยวิธีการดูถูกเหยียดหยามคนอื่นหรือการกดคนอื่นให้กลายเป็นทาสเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายข้างต้นนี้ อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายที่รุนแรงที่สุด ก็คือ การทำให้คนอื่นตกอยู่ในสภาพที่ได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งนี้ เพราะการมีอำนาจเหนือผู้อื่นนั้น ไม่มีอะไรจะยิ่งใหญ่ไปกว่าการทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดหรือบังคับให้เขาต้องทนทุกข์ทรมานโดยที่เขาไม่สามารถปกป้องตนเองได้ (Fromm, 1941: 157)

ในขณะที่การทำลายล้าง (Destructiveness) เป็นรูปแบบที่ไม่ต้องการที่จะมุ่งเข้าไปมีความสัมพันธ์แบบยึดติด ไม่ว่าจะแบบมาโซคิสต์หรือแบบซาดีคิสต์ข้างต้นนี้ แต่เป็นการมุ่งทำลายผู้อื่น เพื่อรักษาตัวเองเอาไว้มิให้บุคคลหรือสิ่งภายนอกมาทำลายตนเองได้ ดังนั้นจึงเป็นการใช้วิธีการทำลายสิ่งที่มาคุกคามจากภายนอกเพื่อเสริมพลังกำลังของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น (Fromm, 1941: 179-185)

ในประการสุดท้าย การทำตัวเป็นหุ่นยนต์ (Automation Conformity) เป็นการสูญเสียตัวตนของตนเอง แล้วนำเอาตัวตนแบบจอมปลอมเข้ามาแทนที่ แต่สถานะเช่นนี้ ก็จะทำให้คนอื่นๆ นั้น ต้องตกอยู่ในความรู้สึกที่ไม่

มั่นคงปลอดภัย ชีวิตของเขาจะมีแต่ความวิตกกังวลและความสงสัย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเขาได้สูญเสียเอกลักษณ์ของตนเองไปจนหมดสิ้นแล้ว เพราะเขาเลือกที่จะมีชีวิตเป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เพื่อจะจัดออกไปซึ่งความหวั่นไหวอันเกิดขึ้นจากการสูญเสียไปซึ่งความเป็นตัวตนดังกล่าวนี้ เขาจึงต้องจำยอมคล้อยตามคนอื่น เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับนับถือเขาต่อไป เพราะแม้แต่ตัวของเขาเอง ก็ไม่รู้ว่าตนเองเป็นใครอีกแล้ว ดังนั้นหากเขายินยอมที่จะทำตามความคาดหวังของคนอื่นแล้ว คนอื่นก็จะได้รู้ว่าเขาเป็นใคร และถ้าหากคนอื่นรู้ว่าเขาเป็นใครแล้ว เขาก็จะรู้ตามไปด้วย ดังนั้น เขาจึงยอมเชื่อตามที่คนอื่น ๆ บอกให้กระทำตามนั้น การยอมกระทำอะไรก็ตามความคาดหวังของคนอื่นเช่นนี้ หรือการไม่ยอมทำตนเองให้แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ก็ดี สิ่งเหล่านี้ นอกจากจะสามารถช่วยลดหรือขจัดความสงสัยในเอกลักษณ์ของตนเองลงได้แล้ว ยังกลับทำให้ผู้นั้นมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยขึ้นมาได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การยอมละทิ้งไปซึ่งความเป็นตัวของตัวเองเช่นนี้ ก็ย่อมจะทำให้ชีวิตหมดความหมายตามไปด้วย เหมือนดั่งกับผู้ที่ตายไปแล้วในแง่ของอารมณ์ และสติปัญญานั้นเอง แม้ว่าเขาจะยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม (Fromm, 1941 : 185-206) ด้วยเหตุที่

กิจกรรมการต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในช่วงเปิดภาคการศึกษาใหม่ของแต่ละปีการศึกษา มักจะมีข่าวเกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรมที่นักศึกษารุ่นพี่ได้ใช้ความรุนแรงกระทำต่อนักศึกษารุ่นน้องที่เข้ามาเป็นน้องใหม่ในสถานศึกษาแห่งนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาในเรื่องนี้ โดยการพยายามที่จะตอบคำถามในเชิงจิตวิทยาการเมืองของปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษารุ่นพี่กับนักศึกษารุ่นน้องที่เข้ามาใหม่ว่าในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่นี้ นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้เลือกใช้รูปแบบของการใช้เสรีภาพหรือการหนีไปจากเสรีภาพของตนเองในลักษณะอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา นักศึกษาที่เข้าร่วมจะมีรูปแบบของการใช้เสรีภาพหรือการหนีไปจากเสรีภาพในลักษณะอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากปัญหาของการวิจัยดังที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ คือ เพื่อศึกษารูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพและการหนีไปจากเสรีภาพในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาด้วยวิธีการสังเกต (Observation Technique) และการสัมภาษณ์อย่างลึก (In-depth Interview Technique) และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction)

หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ นักศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ในประเภทของการสุ่มแบบตามเป้าประสงค์ (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกคือ จะต้องเป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสะดวก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้มีขึ้นในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ ในปีการศึกษา 2553 ระหว่างช่วงปลายเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2553 และใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างลึกกับผู้ให้ข้อมูลคน

สำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นทั้งนักศึกษา น้องใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน และนักศึกษารุ่นพี่ จำนวน 9 คน ของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งนี้ โดยในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคลูกตาหิมะ (Snowball Technique) ประกอบกับการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น คือ ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญจะต้องเป็นผู้นำของกลุ่มนักศึกษาในชั้นเรียนในแต่ละสาขาวิชา โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจำนวน 2 ฉบับ คือ แนวทางการสังเกต และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์อย่างลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytical Induction) กล่าวคือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ร่วมกันตีความปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์อย่างลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ โดยการตีความเนื้อหาจากส่วนย่อยของข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาได้แล้วจึงสรุปผลเป็นส่วนใหญ่ (Inductive Method) ซึ่งก็คือ ผลของการวิจัย (Findings) นั่นเอง

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ในกระบวนการของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ใช้

วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามคำแนะนำของ Denzin (1970 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2546 : 129-130) เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมจากเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน และได้ข้อมูลตรงกัน 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนามที่มีทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยหลังจากเก็บข้อมูลมาแล้ว จึงมาบันทึกข้อมูลด้วยกันและมีความเห็นที่ตรงกัน และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้ทั้งการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างลึกประกอบกัน

ผลการวิจัย

สภาพโดยทั่วไปของกิจกรรมการต้อนรับน้องใหม่

สภาพ โดยทั่วไปของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษาแห่งนี้ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งจะผ่านระบบ

การคัดเลือกของมหาวิทยาลัยและได้ลงทะเบียนเข้ามาเป็นนักศึกษาซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “นักศึกษาน้องใหม่” และกลุ่มของนักศึกษารุ่นพี่ คือ นักศึกษาที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ซึ่งในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่นี้ นักศึกษาที่ได้ถูกกำหนดโดยกลุ่มของนักศึกษารุ่นพี่เอง ให้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในกิจกรรม คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะมีหน้าที่ทดสอบการแนะนำตัว การบดลูม การร้องเพลงสาขาและคณะ การจัดแถวของน้องใหม่ชั้นปีที่ 1 ฯลฯ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะมีหน้าที่ควบคุมอำนวยความสะดวกต่อเนื่องของประเพณีการต้อนรับน้องใหม่นี้ให้ดำเนินต่อไป

การแบ่งหน้าที่กันทำงานในกิจกรรมของกลุ่มนักศึกษารุ่นพี่ ชั้นปีที่ 2 สามารถแบ่งออกได้อย่างคร่าวๆ ตามตำแหน่งที่ซึ่งบางส่วนได้รับการแต่งตั้งหรือถ่ายทอดมาจากรุ่นพี่ ชั้นปีที่ 3 และตำแหน่งอีกส่วนหนึ่งก็เป็นความสมัครใจแต่ก็จะต้องได้รับการลงคะแนนเห็นชอบจากเพื่อนๆ ด้วย ดังมีตำแหน่งต่างๆ อาทิ ประธานรุ่น ประธานเชียร์ ประธานวิวก พี่สอนร้องเพลง พี่วิวก พี่สวัสดิการ พี่พยาบาล พี่ปลอบ พี่สันทนการ พี่สอนแถว ฯลฯ รุ่นพี่ในตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้จะแสดงบทบาทตามหน้าที่ของตนเอง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะมิ

ความยืดหยุ่นของตำแหน่งได้บ้างเช่นเดียวกัน คือ อาจจะร่วมทำหน้าที่อื่นได้ด้วยในขณะที่ นักศึกษารุ่นน้องสามารถแสดงบทบาทได้ ก่อนข้างแคบ คือ จะต้องทำตามทีรุ่นพี่ กำหนดให้เพียงเท่านั้น ดังเห็นได้จากคำพูด ของนักศึกษารุ่นน้องเมื่อถูกสอบถามถึงเรื่อง บทบาทและหน้าที่ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ ดังต่อไปนี้ คือ

“...ทำตามกฎระเบียบที่ตั้งขึ้นในการ รับน้อง ร้องเพลง ตบมือ... ไปให้ตรงเวลาตามที่ รุ่นพี่นัด...” (หนูน้อย : นามสมมุติ)

“...ตำแหน่งที่ได้รับคือรุ่นน้อง ซึ่งมี หน้าที่ปฏิบัติตามและตั้งใจรับฟังรุ่นพี่... ออกทน กับสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกดดันต่างๆ จากรุ่นพี่...” (สมชาย : นามสมมุติ)

ผลของการศึกษารูปแบบการตัดสินใจ ของการใช้เสรีภาพและการหนีไปจากเสรีภาพ ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา แห่งนี้ พบว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

รูปแบบการตัดสินใจของการใช้เสรีภาพ

เมื่อนักศึกษาได้เผชิญกับสถานการณ์ ซึ่งในที่นี้ ก็คือ กิจกรรมสันตนาการและการ บำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ ทั้งนักศึกษารุ่น น้องและนักศึกษารุ่นพี่ จะใช้เสรีภาพของ ตนเองในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ความสนุกสนาน ร่าเริง และขี้มึนแจ่มใส ซึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นการใช้เสรีภาพของตนเองได้ อย่างสร้างสรรค์ อาทิ ในกิจกรรม“รับน้องสโม ๑” ซึ่งนักศึกษารุ่นพี่นำโดยกลุ่มนักศึกษาที่ทำ กิจกรรมของสโมสรนักศึกษา จะนำเสนอ กิจกรรมสันตนาการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ รุ่นน้องได้เข้าร่วมกิจกรรม ดังมีตัวอย่างเช่น เกมสาวน้อยตกน้ำ เกมโยนลูกโป่ง การร้อง เพลงประจำกลุ่มและเต้นประกอบ เกมหนีบไข่ ไข่ไก่ เกมเก้าอี้ดนตรี เป็นต้น

ในขณะที่ในกิจกรรมการบำเพ็ญ ประโยชน์ อาทิ การรณรงค์การออกกำลังกาย ด้วยกิจกรรมการเดินวิ่งเพื่อสุขภาพซึ่งมี ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร แม้ว่านักศึกษารุ่นน้องใหม่บางคนจะรู้สึกวุ่นวายก่อนข้างจะ เหนื่อยจากการเข้าร่วมในกิจกรรมนี้และบาง คนก็เกิดความคับข้องใจบางประการ แต่ความ คับข้องใจนี้ก็กลับกลายเป็นความเข้าใจกันได้ อย่างดีระหว่างรุ่นน้องและรุ่นพี่ในที่สุด ดังเห็น ได้จากข้อความที่ติดประกาศไว้บนกระดาน ขาวในระบบอินเทอร์เน็ตของสถาบันการศึกษา แห่งนี้ ดังนี้

“ขออนุญาตแสดงความคิดเห็นนิดนึ่ง นะคะ คือว่างานประเพณีเดินวิ่งปีนี้น่าสนุกมาก เลยได้ออกกำลังกายด้วย ดีดี ชอบๆ ตลอดทาง ที่วิ่งมาเกินแต่น้ำเปล่าตลอดเลย แต่จุดสุดท้าย ที่พวกพี่ๆชมรมวิทยุเค้าอยู่กับกันได้กินน้ำแดง

ด้วยดีจึง ทำให้ผู้เกิดข้อสงสัยว่าเค้าจะให้กิน น้ำหวานตอนเช้าเส้นชัยหรือ ทำไปทำไมมัน ไม่ใช่ผู้ถามที่เค้าว่ามหาลัยเค้าซื้อน้ำหวานให้ หรือ? คำตอบก็คือเปล่า พวกที่ซื้อกันเองนี่เอง ผู้ปลื้มมากเลยพอได้ยินคำนั้น...” (ภาษาเดิมที่ โปสไว้โดย นักศึกษารุ่นน้องที่ใช้ชื่อว่า “น้อง ใหม่ 53” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2553 เวลา 19.47น.)

หลังจากการเข้าร่วมทั้งในกิจกรรม สันทนาการและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เหล่านี้ นักศึกษาทั้งรุ่นน้องและรุ่นพี่ก็แสดง ความสนุกสนาน ร่าเริง และยิ้มแย้มแจ่มใส ตามปกติ เพราะไม่มีการละเมิดเสรีภาพซึ่งกัน และกัน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นรูปแบบการ ตัดสินใจของการใช้เสรีภาพของตนเองอย่าง สร้างสรรค์นั่นเอง

รูปแบบการตัดสินใจของการหนีไปจาก เสรีภาพ

ผลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ อย่างลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญเกี่ยวกับการเข้า ร่วมกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ของนักศึกษารุ่น พี่และนักศึกษารุ่นน้องในกิจกรรมการประชุม เชียร์ การบวง การรายงานตัว และการจัดแถว เพื่อฝึกระเบียบวินัย ความอดทน และความ สามัคคี พบว่าหน่วยของการวิเคราะห์ทั้งสอง กลุ่มนี้ ได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นไปตาม

แนวคิดเรื่องหนีไปจากเสรีภาพของ Erich Fromm (1941) อย่างชัดเจน ดังสามารถจำแนก ได้ต่อไปนี้คือ

1) การหันเข้าหาบุคลิกภาพเผด็จการ อำนาจนิยม (Authoritarianism)

1.1) ในแง่ของผู้กระทำ (Sadistic)

นักศึกษารุ่นพี่ โดยเฉพาะกลุ่มที่รับ บทบาทหน้าที่เป็น “วีกเกอร์หรือคอมแบ์ท” จะแสดงบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแง่ ของผู้กระทำ โดยมีนักศึกษารุ่นพี่ที่รับบทบาท หน้าที่อื่นๆ เป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในลักษณะที่เป็นการทำงานและรับผิดชอบ ร่วมกันเป็นกลุ่มพฤติกรรมดังกล่าวนี้สามารถ สังเกตเห็นได้จากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ที่ผ่านทางคำพูดของวีกเกอร์ไปยังกลุ่มของรุ่น น้อง โดยการใช้คำเสียดสีที่ดังจนค่อนข้างไปถึง การตะคอก แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของ คำพูดแล้วจะเป็น ประโยคที่สุภาพก็ตาม รวมทั้งการแสดงออกของท่าทางการวางอำนาจ ที่เหนือกว่า อาทิเช่น การบังคับให้รุ่นน้องนั่ง ลงกับพื้นในขณะที่กลุ่มรุ่นพี่ยืนควบคุมอยู่ โดยรอบบริเวณ หรือการสั่งทำโทษรุ่นน้องเมื่อ มีใครบางคนในกลุ่มแสดงพฤติกรรมที่ไม่ตรงกับ ความคาดหวังของกลุ่มรุ่นพี่ ด้วยวิธีการสั่ง ให้กระโดดสะก๊อตจัม ลูกนั่ง วิดพื้น ขบเฟือง (นอนกลิ้งทับกัน ใช้เฉพาะกับเพศชายเท่านั้น) ฯลฯ ซึ่งการกระทำทั้งหมดนี้ ก็มีเจตนาเพื่อ

ต้องการบังคับให้รุ่นน้องทำตามคำสั่งของรุ่นพี่นั่นเอง แม้จะให้เหตุผลว่า “เป็นประเพณี” และที่สำคัญก็คือสิ่งที่ได้กระทำลงไปทั้งหมดนี้ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นผลประโยชน์ของรุ่นน้องเองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการละลายพฤติกรรมเพื่อทำให้รุ่นน้องรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน ในช่วงระยะเวลาอันรวดเร็วที่รุ่นน้องทุกคนต้องพบกับความยากลำบากหรือความกดดันตามสถานการณ์ที่รุ่นพี่ได้จัดให้ร่วมกิจกรรมกันนี้ หรือเหตุผลในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือและดูแลคุ้มครองซึ่งกันและกัน เป็นต้น แต่ทั้งหมดนี้ก็คือ พฤติกรรมที่เป็นการละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น แม้จะอ้างว่าเป็นการแฝงไว้ด้วยความปรารถนาดีก็ตาม แต่ก็เป็นการใช้อำนาจบังคับให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ (โดยความเชื่อของตนเองว่าจะเป็นประโยชน์กับรุ่นน้อง หรืออาจเป็นเพียงแค่อ้างอ้างเท่านั้นก็เป็นได้) นั่นเองและการใช้อำนาจดังกล่าวนี้ ก็ไม่มีระเบียบ กฎหมาย หรือข้อบังคับใดๆ ที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำดังกล่าวนี้ไว้เลย ดังนั้น ด้วยการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ จึงเป็นความต้องการที่จะมีอำนาจเหนือคนอื่น อยากบังคับคนอื่นอย่างเด็ดขาด อยากทำให้คนอื่นมีสภาพเป็นลูกไก่อยู่ในกำมือ อันเป็นบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแบบ Sadistic นั่นเอง

1.2) ในแง่ของผู้ถูกระทำ

(Masochistic)

นักศึกษาใหม่บางส่วนจะมีบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแง่ของผู้ถูกระทำ กล่าวคือ มีความยินดีที่จะรองรับการกระทำในลักษณะบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแบบ Sadistic ของกลุ่มรุ่นพี่ โดยเชื่อว่าเป็นการฝึกความอดทนของตนเอง หรือเป็นการทดสอบคุณสมบัติของตนเอง เพราะเมื่อผ่านกิจกรรมดังกล่าวนี้แล้ววัตถุประสงค์หลักก็คือ ต้องการที่จะ “ได้รุ่น” อันหมายถึงการมีเพื่อน รวมทั้งเพื่อนๆ ร่วมรุ่นเดียวกันและกลุ่มรุ่นพี่ให้การยอมรับเข้าเป็นสมาชิกคนหนึ่ง อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ของการใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขอย่างน้อยก็ในสังคมของสถานศึกษาแห่งนี้ในช่วงระยะเวลาต่อไปอีกตลอด 4 ปีข้างหน้า คือ คนอื่นมีความยินดีที่จะคบหาสมาคมหรือแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือทั้งทางด้านการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวันด้วย ดังตัวอย่างคำพูดของนักศึกษารุ่นน้องต่อไปนี้

“...รับครับ เพราะต้องการรู้จักจักตนเองว่าเราสามารถทนต่ออุปสรรคหรือไม่...เพื่ออยากให้น้องๆ มีความรักที่กลมเกลียวกันไม่แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก มีอะไรก็สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้...ทำให้เราสามารถรู้จักเพื่อนต่างสาขาได้ และมีความ เห็น

อกเห็นใจกันเมื่อเห็นเพื่อนถูกทำโทษ...”
(ศรัณย์ : นามสมมุติ)

“...ไม่ได้รู้่น จึงต้องอยู่คนเดียว เช่น
การเรียน ที่เราเรียนแล้วไม่รู้เรื่อง ถามรุ่นพี่ก็
ไม่ได้เพราะเราไม่ได้รู้่น...” (สมศรี : นามสมมุติ)

นักศึกษา รุ่นน้องจึงมีความต้องการ
อย่างสูงที่จะฟังฟังพลังอำนาจที่อยู่ภายนอก
ตนเอง โดยยอมปฏิบัติตามคำสั่งของรุ่นพี่ ทั้ง
การมาเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมและการ
ยอมรับการถูกลงโทษจากการแสดงพฤติกรรม
ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่มรุ่นพี่
ซึ่งในบางครั้งแม้มิใช่ความผิดของตนเอง แต่ก็
ต้องจำยอมร่วมรับการลงโทษไปพร้อมกันกับ
เพื่อนร่วมรุ่นคนอื่นๆ ด้วย

ความยินดีที่จะรองรับการกระทำใน
ลักษณะบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมใน
แบบ Sadistic ของรุ่นพี่นี้ นอกจากเหตุผล
ข้างต้นก็คือ การยอมปฏิบัติไปพร้อมกับความ
เชื่อโดยสนิทใจว่า การกระทำโดยใช้อำนาจ
ละเมิดเสรีภาพของกลุ่มรุ่นพี่เป็นกิจกรรมที่
ชอบธรรมซึ่งตนเองจะต้องเผชิญและแก้ไข
ปัญหาด้วยความอดทน อันจะเป็นการพิสูจน์
ให้คนอื่นๆ ได้มองเห็นว่ารุ่นน้องเป็นผู้ที่มี
คุณสมบัติที่เหมาะสมกับ “การได้รู้่น” แม้ว่า
กิจกรรมที่ถูกจัดให้ในบางกิจกรรม จะมี
ลักษณะที่เป็นการละเมิดเสรีภาพของรุ่นน้อง
อย่างชัดเจนก็ตาม เพราะโดยปกติแล้วมนุษย์

ย่อมที่จะต้องให้เกียรติและพึงปฏิบัติในหนทาง
ที่เคารพในเสรีภาพของผู้อื่นพร้อมๆ กันไปกับ
เสรีภาพของตนเองด้วย

อย่างไรก็ดี การวิจัยในครั้งนี้ ยังพบอีก
ว่า การยอมถูกลงโทษละเมิดเสรีภาพ
นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมี
เหตุผลของโอกาสที่จะได้เป็นผู้กระทำกับรุ่น
น้องปีหน้าด้วย ดังเช่นที่นักศึกษา รุ่นใหม่คน
หนึ่งได้ให้ข้อมูลไว้ว่า สาเหตุที่ตนเองยอมรับร่วม
กิจกรรม “การรับน้องพิเศษ” เช่น กิจกรรมการ
ลงบ่อโคลน หรือการถูกลงโทษหนักกว่า
เพื่อนๆ ก็เพื่อที่ตนเองจะได้รับบทบาทหน้าที่
เป็นวิวกเกอร์หรือคอมแบ์ทในปีข้างหน้า ซึ่งก็
คือการพัฒนาตนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพเผด็จ
การอำนาจนิยมแบบ Sadistic กับรุ่นน้องที่จะ
เข้ามาใหม่ต่อไปนั่นเอง ดังบทสนทนาต่อไปนี้

ผู้วิจัย : “ทำไมคุณจึงยอมให้รุ่นพี่สั่ง
คุณให้ลงบ่อโคลนทะเล เคยมีคนอื่นๆ สั่งคุณ
ให้ทำอย่างนี้ได้มั๊ย”

อ้วน (นามสมมุติ) : “ยอมครับ มัน
เท่าที่”

ผู้วิจัย : “อะไรเท่าที่หรือ”

อ้วน : “ปีหน้าก็จะได้เป็นคอมแบ์ท
มันเท่าที่ดีครับ ก็เลยยอม”

ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความคิดเห็น
ของรุ่นน้องอีกคนหนึ่งที่ว่า

“...รุ่นน้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบางคน ก็อยากได้รุ่น บางคนก็มาเพื่อความสนุก ส่วนรุ่นพี่ก็มาเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ที่เคยเจอมา หรือบางคนก็มาเพื่อความสะใจ ที่เมื่อก่อนเคยได้รับน้อง...” (รินทร์ : นามแฝง)

ดังนั้น ด้วยการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม การยอมจำนนดังกล่าวนี้ จึงเป็นความต้องการที่จะรองรับอำนาจของคนอื่น ด้วยการยินยอมให้รุ่นพี่กระทำการละเมิดเสรีภาพของตนเอง ในบางกิจกรรม โดยเฉพาะที่พบบ่อยก็คือ การประชุมเชียร์ การบลูม การรายงานตัว และการจัดแถว ไม่ว่าจะเป็นการยอมจำนนกับการใช้ประโยคคำพูดด้วยน้ำเสียงที่แข็งกระด้าง ที่ค่อนข้างไปทางตะคอกของรุ่นพี่วิวกเกอร์ การยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งและยอมรับการลงโทษโดยไม่มีเงื่อนไข แม้ว่าภายในจิตใจมีความต้องการจะโต้แย้งด้วยเหตุผลของตนเองออกไปบ้างก็ตาม แต่ท้ายที่สุดก็จำยอม ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้ก็คือ การแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแบบ Masochistic นั่นเอง

2) การทำตัวเป็นหุ่นยนต์ (Automation)

นักศึกษาใหม่ส่วนใหญ่ จะเลือกใช้วิธีการหนีไปจากเสรีภาพด้วยการทำตัวเป็นหุ่นยนต์ คือ รอให้วันเวลาของกิจกรรมดังกล่าว

นี้ผ่านพ้นไป และเพื่อที่ตนเองจะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่นเดียวกัน และกลุ่มรุ่นพี่ให้เข้าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมใหม่ในสถานศึกษาแห่งนี้ นั่นก็คือ “การได้รุ่น” ซึ่งมีความหมายดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั่นเอง แม้ว่าจะต้องแลกกับเวลาในชีวิตประจำวันส่วนหนึ่ง หรือความเหนื่อยล้า ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก เจ็บคอ ซึ่งเป็นผลเสียที่เกิดขึ้นทางด้านร่างกายเป็นต้น และความรู้สึกว่าตนเองถูกทำร้ายจิตใจ สภาวะกดดัน และเครียดซึ่งเป็นผลเสียที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจและอารมณ์ก็ตาม การทำตัวเป็นหุ่นยนต์ของนักศึกษารุ่นใหม่จึงเป็นกลวิธีในการถอนตัวออกจากการรับรู้ความเป็นจริง จนกระทั่งตนเองไม่รู้สึกรู้ว่ามีการคุกคามด้วยกิจกรรมบางกิจกรรมที่เป็นการละเมิดเสรีภาพของตนเองจากรุ่นพี่ ด้วยพฤติกรรมเช่นนี้ นักศึกษารุ่นน้องจะพยายามทำตนให้กลายเป็นเหมือนกับคนอื่นๆ และเป็นอย่างที่คนอื่นคาดหวังให้เขาเป็น ไม่ว่าจะในกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น (เพราะไม่ต้องการจะถูกลงโทษทั้งกลุ่มตามไปด้วย) หรือรุ่นพี่ก็ตาม ดังคำพูดของนักศึกษารุ่นน้องที่ใช้วิธีการนี้ คือ

“...เหมือนว่าในการทำกิจกรรม รุ่นปี 1

จะทำไปเหมือนกับทำไปเพราะ โดนบังคับ หรือทำไปให้มันผ่านไป” (ศรัณย์ : นามสมมุติ)

“...มันจำเป็น กลัวว่าจะอยู่ที่นี้ลำบาก แลกกับความช่วยเหลือ ให้อยู่ที่นี่ได้ เรียนได้ ได้ปริญญา...” (จรัล : นามสมมุติ)

“...รู้สึกคับข้องใจว่าทำไมไปทำไม ทำแล้วได้อะไร แรกๆ กังงไปเลย เพราะไม่เคยเจออะไรแบบนี้มาก่อน แต่ก็จะต้องทนสู้ต่อไปให้ได้...” (หมูน้อย : นามสมมุติ)

ดังนั้น ด้วยการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ จึงเป็นการถอนตัวออกจากโลกของความเป็นจริงของรุ่นน้อง ไม่รับรู้ถึงการคุกคามด้านเสรีภาพ และต้องการจะเป็นเหมือนกับเพื่อนคนอื่นๆ ซึ่งเหล่านี้ก็คือ การละทิ้งตัวตนของตนเองไป หรือการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพแบบหุ่นยนต์ นั่นเอง

3) วิธีการในลักษณะการทำลาย (Destructiveness)

ในสถานศึกษาแห่งนี้ ไม่พบนักศึกษาที่หนีไปจากเสรีภาพด้วยวิธีการในลักษณะการทำลาย ดังเช่นที่ได้นำเสนอเป็นตัวอย่างของข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ของสถานศึกษาแห่งอื่นไว้ ในบทนำดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าลักษณะของปฏิสัมพันธ์ที่นักศึกษารุ่นพี่ต้องการผูกมัดนักศึกษารุ่นน้องปี 1 ที่มาใหม่ไว้ก็คือ เพียงแค่ต้องการจะรักษาความสัมพันธ์ของการเป็นผู้กระทำ (Sadistic) และผู้ถูกกระทำ (Masochistic หรือ Automation) ดังที่ได้กล่าว

มาแล้วนี้ไว้ เพราะหากนักศึกษารุ่นพี่มุ่งทำลายล้างนักศึกษารุ่นน้องให้หมดไป (Destructiveness) ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย ให้บาดเจ็บ ไปจนถึงบาดเจ็บสาหัสหรือต้องสูญเสียชีวิตไป ความสัมพันธ์ดังกล่าวในกิจกรรมการต้อนรับน้องใหม่และความสัมพันธ์ในระบบของรุ่นพี่และรุ่นน้องในสถานศึกษาแห่งนี้ ก็จะต้องสิ้นสุดลงตามไปด้วยในทันที และนอกจากนั้นยังจะต้องถูกลงโทษตามระเบียบของสถานศึกษาและกฎหมายของบ้านเมืองไปด้วยพร้อมๆ กัน

ในการวิเคราะห์ท้ายที่สุดนี้ วัตถุประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมรับน้องของนักศึกษารุ่นพี่ที่มอบให้กับนักศึกษารุ่นน้องที่มาใหม่ ส่วนหนึ่งคงจะได้แก่ความปรารถนาดีซึ่งเป็นโมติที่ต้องการหยิบยื่นให้เพื่อมุ่งหวังความสัมพันธ์ของความเป็นพี่เป็นน้องเพื่อการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันต่อไปในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้ ทั้งยังอาจจะรวมถึงเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วด้วย แต่ความมุ่งหวังซึ่งเป็นประเด็นหลัก ก็คือความต้องการที่จะผลิตซ้ำ (Reproduction) ความโน้มเอียงทางด้านความคิด ความเชื่อ และการกระทำ ซึ่งถูกเรียกรวมๆ กันว่า “ประเพณี” (Tradition) ให้ส่งทอดต่อไปยังนักศึกษารุ่นต่อๆ ไปอย่างไม่ขาดสาย แต่สิ่งดังกล่าวนี้หากมีการปลูกฝังหรือขัดเกลาที่ผิดพลาดหรือจนถึง

อย่างสุดขีดแล้ว ก็จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ของ
รุ่นน้องไปในหนทางที่ไม่พึงประสงค์ได้ อาทิ
อาจจะก่อให้เกิดปัญหาที่นำไปสู่การตีกันของ
“นักเรียนนักเลง” ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่
สำคัญของสังคมในปัจจุบันนี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม
ก็ดี สิ่งดังกล่าวนี้ก็คงเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่ง
ของความสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับความ
สูญเสียอันยิ่งใหญ่ของสังคมการเมือง อันได้แก่
การปลูกฝังบุคลิกภาพแบบเผด็จการอำนาจนิยม
(Authoritarian Personality) หรือการยินยอม
คล้อยตามแบบยอมจำนน (Automation
Conformity) ให้เกิดขึ้นกับสมาชิกเหล่านี้
เพราะสิ่งนี้ถือได้ว่าเป็นปฏิกิริยาอย่างรุนแรง
หรือพยาธิสภาพ (Pathology) ของสังคม
การเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้ที่
เกี่ยวข้องโดยตรงไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา
ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในสังคม ก็คงจะต้อง
ร่วมมือกันในการตรวจสอบกิจกรรมดังกล่าวนี้
มิให้ดำเนินไปอย่างนอกกรอบนอกทางอันอาจจะ
นำไปสู่เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และ/หรือ
การสนับสนุนให้เกิดความเป็นเผด็จการขึ้นใน
สังคมการเมืองไทยต่อไปได้

สรุป

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุป
ได้ว่า กิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ในสถานศึกษา

แห่งนี้ นักศึกษามีรูปแบบการตัดสินใจของการ
ใช้เสรีภาพทั้ง 2 ชนิด คือ การใช้เสรีภาพและ
การหนีไปจากเสรีภาพ ซึ่งในรายละเอียด พบว่า
ในกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ที่เป็นกิจกรรม
สันตนาการและการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ
ทั้งนักศึกษารุ่นน้องและรุ่นพี่ จะใช้เสรีภาพ
ของตนเองในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม
ด้วยความสนุกสนานและยิ้มแย้มแจ่มใส
ขณะที่กิจกรรมการประชุมเชียร์ การรายงานตัว
และการจัดแถว เพื่อฝึกระเบียบวินัย ความ
อดทน และความสามัคคีนักศึกษาจะตัดสินใจ
หนีไปจากเสรีภาพ (Escape from Freedom)
โดยที่ส่วนหนึ่งจะหันเข้าหาบุคลิกภาพเผด็จ
การอำนาจนิยม (Authoritarianism) กล่าวคือ
นักศึกษารุ่นพี่ โดยเฉพาะกลุ่มที่รับบทบาท
หน้าที่เป็น “วีกเกอร์หรือคอมแบ็ท” จะแสดง
บุคลิกภาพเผด็จการอำนาจนิยมในแง่ของ
ผู้กระทำ (Sadistic) ในขณะที่นักศึกษาน้อง
ใหม่ชั้นปีที่ 1 บางส่วนจะมีบุคลิกภาพเผด็จการ
อำนาจนิยมในแง่ของผู้ถูกระทำ (Masochistic)
แต่นักศึกษาน้องใหม่ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ จะ
เลือกใช้วิธีการหนีไปจากเสรีภาพด้วยการทำ
ตัวเป็นหุ่นยนต์ (Automation) อย่างไรก็ตาม
ในสถานศึกษาแห่งนี้ ไม่พบนักศึกษาที่หนีไป
จากเสรีภาพด้วยวิธีการในลักษณะการทำลาย
(Destructiveness)

เอกสารอ้างอิง

เดลินิวส์. วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2549.

เดลินิวส์. วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2550.

ไทยรัฐ. วันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2551.

ไทยรัฐ. วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2551.

ไทยรัฐ. วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2551.

ไทยรัฐ. วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551.

ไทยรัฐ. วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2551.

ไทยรัฐ. วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2552.

สมบัติ พิศสะอาด (แปล). อีริก ฟรอมม์ (เขียน). (2530). *หนีไปจากเสรีภาพ :*

รากฐานทางจิตวิทยาของระบบเผด็จการ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2546). *วิธีการวิจัยเชิง*

คุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Fromm, Erich. (1941). *Escape from*

Freedom. New York : Rinehart & Company.

these activities. Some of them shown the authoritarian personality, especially the second and third year student groups who were given the duty of combating in these activities. They had the authoritarian personality on the way of sadistic. In the same time, some of the freshy decided to have the authoritarian personality on the way of masochistic while the majority of this group decided to escape from freedom by doing themselves as automation. But, there was no student in this academic institution decided to escape from freedom by using the way of destructiveness.

Key words : Freedom, Escaping from Freedom, Freshy Welcome Activities, Erich Fromm